यतःयदाप्राप्तःसंजयस्तदारभ्येत्यर्थः प्रचिंताप्रकृष्टाचिंता ॥ १२ ॥ अभियुक्तमित्यर्द्धोपात्तएकःत्रयोन्येचप्रजागरावेशभाजनानि ॥ १३ ॥ गृध्यन्लिप्सावान् ॥ १४॥ १५ ॥ क्वचित्पुस्तकांतरेस्थितस्य मूलस्यटिप्पणं प्रेष्यःप्रकर्षेणएषणीयःप्रार्थ्यइतियावत् तेत्वयाप्रेषितोवनमितिशेषः ॥ १ ॥ विपरीतःराजलक्षणहीनःसर्वेषांद्वेष्यः भागधेयेराज्यांशे अर्चिषांनेत्ररश्मीनांप्रक्षयात् नसंमतस्त्वंधर्मात्मापिसन्नि तिउपहासः अथवाभागधेयेनराज्यभागित्वेनहेतुनापिसंमतइत्यप्युपहासएव ॥ २ ॥ आनृशंस्यात्क्रूरत्वाभावात् अनुक्रोशात्दयालुत्वात् तितिक्षतेयुधिष्ठिरइतिशेषः ॥ ३ ॥ एतेष्विति एतेषामधीनोभूत्वेत्य र्थः ॥ ४ ॥ एतेषुपांडित्यंनास्तीतिवक्तुंपंडितलक्षणान्याह आत्मज्ञानमित्यादिना आत्मज्ञानंशास्त्रीयापेक्षं समारंभःशक्त्यपेक्षः तितिक्षावैराग्यापेक्षा धर्मनित्यताश्रद्धापेक्षा एतानिअयथाभूतानिमूढान्पुरुषा

यतःप्राप्तःसंजयःपांडवेभ्योनमेयथावन्मनसःप्रशांतिः॥ सर्वेंद्रियाण्यप्रकृतिंगतानिकिंवक्ष्यतीत्येवमेऽद्यप्रचिंता॥१२॥ विदुरउवाच अभियुक्तंबल वतादुर्बलंहीनसाधनं॥ हृतस्वंकामिनंचोरमाविशंतिप्रजागराः ॥ १३ ॥ कच्चिदेतैर्महादोषैर्नस्पृष्टोसिनराधिप॥कच्चिच्चपरवित्तेषुगृध्यन्नपरितप्यसे॥१४॥ धृतराष्ट्रउवाच श्रोतुमिच्छामितेधर्म्यंपरंनैश्रेयसंवचः॥ अस्मिन्राजर्षिवंशेहित्वमेकःप्राज्ञसंमतः ॥ १५॥ विदुरउवाच राजालक्षणसंपन्नस्त्रैलो क्यस्याधिपोभवेत्॥प्रेष्यस्तेप्रेषितश्चैवधृतराष्ट्रयुधिष्ठिरः॥ १ ॥ विपरीततरश्चत्वंभागधेयेनसंमतः ॥ अर्चिषांप्रक्षयाच्चैवधर्मात्माधर्मकोविदः॥ २॥ आनृशं स्यादनुक्रोशाद्धर्मात्सत्यात्पराक्रमात्॥ गुरुत्वात्त्वयिसंप्रेक्ष्यबहून्क्लेशांस्तितिक्षते॥ ३॥ दुर्योधनेसौबलेचकर्णेदुःशासनेतथा ॥ एतेष्वैश्वर्यमाधायकथंत्वंभू तिमिच्छसि॥ ४॥ आत्मज्ञानंसमारंभस्तितिक्षाधर्मनित्यता ॥ यमर्थान्नापकर्षंतिसवैपंडितउच्यते॥ ५॥ निषेवतेप्रशस्तानिनिंदितानिनसेवते॥ अनास्ति कःश्रद्दधानएतत्पंडितलक्षणं॥ १६॥ क्रोधोहर्षश्चदर्पश्चह्रीस्तंभोमान्यमानिता ॥ यमर्थान्नापकर्षंतिसवैपंडितउच्यते ॥ १७॥ यस्यकृत्यंनजानंतिमंत्रंवामं त्रितंपरे॥ कृतमेवास्यजानंतिसवैपंडितउच्यते॥ १८॥ यस्यकृत्यंनविघ्नंतिशीतमुष्णंभयंरतिः॥ समृद्धिरसमृद्धिर्वासवैपंडितउच्यते॥ १९॥ यस्यसंसारिणी प्रज्ञाधर्मार्थावनुवर्तते॥ कामादर्थंवृणीतेयःसवैपंडितउच्यते॥ २०॥

र्थात्भ्रंशयंतिनतुपंडितानित्यर्थः ॥ ५॥ अनास्तिकःपरलोकाद्यस्तीतिजानन् श्रद्दधानःश्रद्धागुरुवेदवा क्यादिषुफलावश्यंभावनिश्चयस्तद्वान् ॥ १६ ॥ दर्पःपरावज्ञानं स्तंभःअसन्नतिः मान्यमानिता मान्यंमानार्हंआत्मानंमन्यतइतिमान्यमानीतस्यभावस्तत्ता ॥ १७ ॥ १८ ॥१९॥ संसारिणीस्वभावतोऽनव स्थितापिकामात्ऐहिकसुखात्उभयलोकसुखावहंधर्ममर्थंवृणीतेसपंडितः कामोधर्मार्थापेक्षयानिकृष्टइत्यर्थः कामादिति यस्तुकामंत्यक्त्वाअर्थंवृणीते सःअर्थार्थीमोक्षादेवसर्वंअर्थंविंदतिज्ञानफलेमोक्षेक्त त्तस्यार्थस्यांतर्भावात्सजनकादितुल्यःअतःपंडितउच्यते ॥ २० ॥

Digitized by Google